

**Kvalitet
vode**

Pregled

U strateškom i zakonodavnom okviru za upravljanje vodama izveštajni period nije doneo značajne promene. Usvojen je Akcioni plan za sprovođenje Strategije upravljanja vodama pa su, napokon, stvoreni uslovi za njeno efikasno sprovođenje. U prethodnoj godini sprovedena je i javna rasprava u vezi s Predlogom plana upravljanja vodama, što daje nadu da će ovaj ključni dokument uskoro biti usvojen.

Ključna promena u odnosu na prethodne godine je značajno povećanje ulaganja u kolektore i postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda. Vlada je u 2021. godini obezbedila više desetina milijardi dinara za ove projekte širom Srbije. Velika većina sredstava je obezbeđena kroz zajmove stranih banaka. Takođe, zabrinjavajuće je odsustvo transparentnosti u postupcima planiranja i implementacije (tj. izbora izvođača). I dalje je prisutna praksa direktnog ugovaranja bez tendera, pri čemu javnost nije upoznata s kriterijumima odabira. Uz to, sve ove investicije se oslanjaju na tradicionalne i zastarele tehnologije, dok skoro u potpunosti izostaju nove tehnologije bazirane na manjim i decentralizovanim sistemima, a koji mogu biti mnogo bolje i povoljnije rešenje za značajan deo lokalnih samouprava u Srbiji.

Hidromorfološki pritisci u vidu intenzivne eksploatacije rečnih nanosa, pregrađivanja i izgradnje uz vodotokove su i dalje prisutni u značajnoj meri, a pritom kapaciteti vodne inspekcije i drugih nadležnih institucija ostaju nedovoljni.

Integralno upravljanje vodnim resursima i dalje ne nalazi put u svim sektorima, tako da se kroz prostorno-plansku dokumentaciju i različite sektorske planove propagiraju neodrživi projekti sa štetnim efektima po vodne resurse.

Strateški i zakonodavni okvir

U prethodnom izveštajnom periodu nije izmenjen Zakon o vodama iako je postojala namera nadležnih organa da se donesu izmene i dopune Zakona. Vlada Republike Srbije je u junu 2021. po skraćenom postupku pripremila Predlog zakona o izmenama i dopunama Zakona o vodama. Zakon je 25. juna ušao u skupštinsku proceduru bez ikakve najave i bez održane javne rasprave. Po tumačenju nadležnih, izmene i dopune su podrazumevale manje tehničke izmene koje ne zahtevaju sprovođenje potpune procedure. U stvarnosti su predložene izmene i dopune bile daleko od tehničkih, jer su, pored ostalog, podrazumevale i uvođenje mehanizma direktne pogodbe za davanje u zakup vodnog zemljišta. Na predložene izmene je reagovalo 46 organizacija civilnog društva, koje su predsedniku Skupštine i Skupštinskom odboru za poljoprivredu, vodoprivredu i šumarstvo uputile zahteve za povlačenje pomenutog zakona iz procedure. Taj zahtev je odbijen, a Skupština Republike Srbije je usvojila Predlog zakona o izmenama i dopunama Zakona o vodama. Organizacije su nastavile sa zagovaranjem i medijskim pritiskom prema predsedniku Republike Srbije sa ciljem da on ne potpiše Zakon i vrati ga u skupštinsku proceduru. U vrlo kratkom roku, kroz peticiju organizovanu od strane RERI-ja i WWF-a prikupljeno je oko 70.000 potpisa građana. Cela situacija je završena 23. jula 2021. odbijanjem predsednika da potpiše Zakon i njegovim vraćanjem u proceduru.

Ceo postupak je bio u potpunosti netransparentan, bez ikakve mogućnosti za uključivanje zainteresovane i stručne javnosti. Kao takav, on predstavlja nazadovanje u praksi donošenja zakonskih i strateških dokumenata u oblasti voda, koje je dosad funkcionisalo relativno dobro.

Dodatnu zabrinutost predstavlja i činjenica da, iako postoje jasne potrebe da se Zakon o vodama izmeni i u potpunosti usaglasi sa evropskim zakonodavstvom, one nisu bile obuhvaćene pomenutim Predlogom zakona.

U Pregovaračkoj poziciji Republike Srbije za Poglavlje 27 navedeno je da će potpuno prenošenje Okvirne direktive o vodama EU u Zakon o vodama biti postignuto do kraja 2020. godine. S donošenjem novog Zakona o vodama povezan je i veći broj podzakonskih akata koji su neophodni za potpuno prenošenje evropskog zakonodavstva (npr. Pravilnik o tehničkim zahtevima sa specifikacijama za hemijske analize i analize potrebne za monitoring voda). Nedonošenjem novog Zakona o vodama izostalo je stvaranje pravnog osnova za donošenje ovih podzakonskih akata, pa je i njihovo donošenje odloženo.

U novembru 2021. usvojen je Pravilnik o potvrđivanju Plana vađenja rečnih nanosa⁶⁵, koji važi za period od dve godine.

U 2021. godini oformljene su i Radne grupe za izradu Pravilnika kojim se bliže propisuju način i merila za određivanje minimalnog održivog protoka. Radi se o veoma značajnom podzakonskom aktu koji bi doprineo zaštiti vodnih tela i sprečavanju i ublažavanju negativnih hidromorfoloških pritisaka (pre svega izgradnja pregrada i brana). Obaveza donošenja Pravilnika je propisana još 2009. godine, kada je i stupio na snagu Zakon o vodama, ali on i posle 13 godina nije usvojen. U rad radnih grupa je uključen i civilni sektor, a do kraja izveštajnog perioda nije bio izrađen ni Predlog pravilnika.

Akcioni plan za sprovođenje Strategije upravljanja vodama na teritoriji Republike Srbije za period od 2021. do 2023. godine⁶⁶ je usvojen u avgustu 2021. godine. Pravilnik je došao sa zakašnjenjem, jer je Strategija upravljanja vodama na teritoriji Republike Srbije usvojena 2017. godine. S njegovim stupanjem na snagu stvorena je osnova za efikasnije sprovođenje Strategije.

Krajem 2021. godine sprovedena je i javna rasprava o Predlogu plana upravljanja vodama na teritoriji Republike Srbije za period 2021–2027. godine. Za ovaj predlog su i ranije sprovedene konsultacije, uglavnom putem video-konferencija. Ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva je prilikom javne rasprave za Predlog plana omogućilo samo javni uvid u elektronske dokumente, s mogućnošću slanja pisanih komentara. Javna prezentacija i diskusija u vezi s

65 „Službeni glasnik RS”, br. 107/2021.

66 „Službeni glasnik RS”, br. 79/2021.

Predlogom plana su izostale, što svakako predstavlja ograničavanje efikasnog učešća javnosti. Ovim planom trebalo bi da se omogući uključivanje Srbije u ciklusno planiranje rečnih slivova u okviru EU. Naime, Okvirnom direktivom o vodama EU je propisano sinhronizovano donošenje planova za rečne slivove (*River Basin Management Plan – RBM*) s planskim periodom od šest godina. Period od 2021. do 2027. godine predstavlja treći planski ciklus u koji bi Srbija trebalo da se uključi. Pored ostalog, Plan identifikuje i analizira značajne pritiske na vode, definiše zaštićene oblasti, propisuje program monitoringa površinskih i podzemnih voda, kao i program mera. Predlog plana nije bio usvojen do datuma sastavljanja ovog izveštaja.

Plan upravljanja vodama je kompleksan dokument, pre svega namenjen stručnoj javnosti u oblasti upravljanja vodama i zaštite voda. Pored toga, on predstavlja dokument od interesa i za širu javnost pošto definiše aktivnosti u pogledu zaštite voda kao resursa i javnog dobra. S tim u vezi, konsultacije i informisanje javnosti o budućim planovima moralo bi biti aktivnije i intenzivnije. Obaveza pravovremenog i sadržajnog informisanja javnosti je propisana i Okvirnom direktivom o vodama EU.

Krajem 2021. godine Direkcija za vode Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede je formirala Radnu grupu za izradu Plana upravljanja rizicima od poplava. Donošenje Plana upravljanja rizicima od poplava je definisano Zakonom o vodama⁶⁷, 49, 50. i 51. članom i on se donosi za period od šest godina.

67 „Službeni glasnik RS”, br. 30/2010, 93/2012, 101/2016, 95/2018 i 95/2018 – dr. zakon

Sprovedenje propisa

U 2021. godini se nastavilo sa investicijama u oblasti zaštite voda i to pre svega kao ulaganje u izgradnju kanalizacione mreže i izgradnju sistema za prečišćavanje otpadnih komunalnih voda (PPOV).

Tokom 2021. godine u rad su puštena postrojenja za prečišćavanje voda u Leskovcu, Bačkoj Topoli i u Raškoj, a na Zlatiboru je u decembru 2021. godine puštena u probni rad linija vode. Takođe, raspisani su tenderi za izgradnju pogona za prečišćavanje otpadnih voda u: Krnjači, Temerinu, Blacu, Brusu, a pripremana je i dokumentacija za pogon kod Doljevca. Vlada Republike Srbije je najavljivala da će do kraja 2021. godine početi izgradnja PPOV u 27 lokalnih samouprava, ali na osnovu dostupnih podataka nije moguće proveriti da li se to zaista i desilo.

Početak radova na PPOV za grad Beograd je, takođe, najavljen za kraj 2021. godine, ali se to nije dogodilo.

Dinamiku izgradnje PPOV je i dalje teško pratiti pošto nisu dostupni objedinjeni podaci o svim projektima na teritoriji Srbije. Vlada Republike Srbije navodi da će se kroz projekat „Čista Srbija“ u narednih pet godina uložiti oko četiri milijarde evra u komunalnu infrastrukturu i izgraditi oko 7.000 km kanalizacione mreže i više od 250 PPOV. Celokupan projekat „Čista Srbija“ nije dostupan javnosti, jedino se u medijima pojavljuju fragmentarne informacije. Detalji o fazama projekta, način i rokovi sprovođenja, kao njegove i finansijske odrednice nisu poznate. Početak prve faze projekta objavljen je u avgustu 2021. godine kada je potpisan ugovor između Ministarstva građevine, saobraćaja i infrastrukture, kineske kompanije CBRC i predstavnika 14 lokalnih samouprava iz Srbije. Ovim ugovorom bi trebalo da bude obuhvaćena izgradnja 26 PPOV i oko 700 km kanalizacione mreže u 14 opština i gradova.⁶⁸ Odsustvo transparentnosti je krajnje problematično kada se uzme u obzir obim investicija, odnosno jav-

68 <https://www.energetskiportal.rs/pocela-prva-faza-projekta-cista-srbija/>

nog novca koji se namerava usmeriti ka kineskim investitorima, a bez jasnih kriterijuma i tendera.

Pored sumnje na obimnu korupciju u projektima izgradnje PPOV, u stručnoj javnosti je prisutno sve više kritika na račun tehnologija koje se primenjuju u PPOV koji se izgrađuju u Srbiji.⁶⁹ Naime, radi se uglavnom o zastarelim tehnologijama, koje podrazumevaju izgradnju velike infrastrukture i koje je kasnije teško adaptirati.⁷⁰ U Srbiji trenutno nije u planu nijedan PPOV koji bi bio zasnovan na savremenim tehnologijama, a koji bi se razvijao u pravcu plavo-zelenih mera.

Treba istaći da je krajem 2021. godine prezentovan Vodič za prečišćavanje otpadnih voda.⁷¹ Vodič je izrađen u okviru projekta „Javno-privatni dijalog za razvoj“, koji sprovodi Republički sekretarijat za javne politike, a finansira USAID. Vodič je, pre svega, namenjen javnim i privrednim subjektima koji generišu otpadne vode kako bi dobili podršku u planiranju i sprovođenju aktivnosti na zaštiti voda. Vodič bi trebalo da olakša i ubrza preko potrebno uključivanje šireg kruga aktera u rešavanje problema otpadnih voda u Srbiji.

Ako posmatramo statističke podatke za 2020. godinu, koji su objavljeni u 2021 godini, vidimo da je procenat prečišćenih komunalnih otpadnih voda u Srbiji bio oko 18% (55 od 304 mil. m³).⁷² U 2019. godini je taj procenat iznosio oko 16%, dok je u 2017. i 2018. godini on iznosio oko 17%.⁷³ U slučaju industrijskih voda procenat prečišćenih voda je nešto veći i u 2020. godini je iznosio oko 27%.⁷⁴ Iako uslovno možemo reći da dolazi do blagog napretka u pogledu prečišćavanja otpadnih voda, on je i dalje veoma spor. Pouzdanost ovih podataka takođe treba uzeti u obzir, pogotovo u slučaju industrijskih otpadnih voda, kada znamo da nacionalni i lokalni registri zagađivača nisu kompletirani i ažurirani.

69 <https://www.rts.rs/page/tv/sr/story/3110/rts-nauka/4695982/eko-perspektive-prof-cedo-maksimovic.html>

70 http://www.vodoprivreda.net/wp-content/uploads/2019/01/5-Cedo-Maksimovic_R.pdf

71 https://www.rdvode.gov.rs/doc/Vodic_za_preciscavanje_otpadnih_voda.pdf

72 Izvor RZS: <https://publikacije.stat.gov.rs/G2021/Pdf/G20211102.pdf>

73 Izvor RZS: <https://publikacije.stat.gov.rs/G2019/Pdf/G20191101.pdf>

74 Izvor RZS: <https://publikacije.stat.gov.rs/G2021/Pdf/G20211154.pdf>

Agencija za zaštitu životne sredine i Republički hidrometeorološki zavod su i u 2021. godini nastavili s redovnim monitoringom površinskih voda, ali ti rezultati još uvek nisu objavljeni. U Srbiji se redovno vrši monitoring količine i nivoa voda, kao i monitoring hemijskog i ekološkog statusa voda. Hemijske i ekološke karakteristike se prate putem nadzornog i operativnog monitoringa. Nadzorni monitoring podrazumeva praćenje parametara radi obezbeđivanja kompletnog pregleda statusa voda i davanja informacija o dugoročnim trendovima, dok se operativni monitoring vrši radi ustanovljavanja statusa vodnih tela koja su identifikovana kao rizična u smislu nemogućnosti ispunjenja ciljeva zaštite životne sredine. U 2021. godini su merenja količine i nivoa voda vršeni na 184 merna profila, nadzorni monitoring je vršen na 56 mernih stanica, a operativni monitoring na 80 mernih stanica.⁷⁵ Obim monitoringa nije značajnije promenjen u odnosu na 2020. godinu, već je samo povećan broj stanica za operativni monitoring. U 2020. godini je operativni monitoring vršen na 75 mernih stanica.

Trenutni monitoring površinskih voda po obuhvatu svakako nije odgovarajući i ne ispunjavanje zahteve Okvirne direktive o vodama. S novom tipologijom vodnih tela, koja je i predložena u Predlogu plana upravljanja vodama, zahtevi monitoringa kvaliteta voda će se povećati, jer će se povećati i broj vodnih tela. Prema podacima koji su izneti u Predlogu plana upravljanja vodama, broj vodnih tela na teritoriji Srbije iznosi 3.216, što je pet puta više u odnosu na važeću tipologiju. S tim u vezi, kapaciteti Agencije za zaštitu životne sredine morali bi biti značajno unapređeni, a kako bi se monitoring kvaliteta voda uskladio sa evropskim vodnim politikama.

U pogledu sistematskog rešavanja pitanja izgradnje malih hidroelektrana u periodu koji pokriva Izveštaj nije došlo do značajnijih pomaka. Izmenama i dopunama Zakona o zaštiti prirode uvedena je zabrana izgradnje malih hidroelektrana u zaštićenim područjima.⁷⁶ Iako se ove izmene Zakona mogu smatrati pozitivnim, izuzeća od ove zabrane, koja su takođe doneta kroz izmene i dopune Zakona, u velikoj meri relativizuju zabranu i ostavljaju dosta prostora

75 Uredba o utvrđivanju Programa godišnjeg monitoringa statusa voda za 2021. godinu, „Službeni glasnik RS”, br. 34/2021.

76 Zakon o izmenama i dopunama Zakona o zaštiti prirode, „Službeni glasnik RS”, br. 71/2021.

za manipulaciju. Naime, moguća je izgradnja malih hidroelektrana ukoliko su one proglašene projektom od javnog i opšteg interesa u skladu sa Zakonom o korišćenju obnovljivih izvora energije⁷⁷, odnosno projektima od posebnog ili nacionalnog značaja za Republiku Srbiju. Kako još uvek nisu određeni jasni kriterijumi za definisanje ovakvih projekata, ostaje bojazan da će se izuzeća zloupotrebljavati za izgradnju malih hidroelektrana u pojedinačnim slučajevima. Informacije o katastru malih hidroelektrana, koji je trebalo da izradi Ministarstvo energetike, još uvek nisu dostupne javnosti.

Intenzivno i često ilegalno vađenja rečnih nanosa i dalje predstavlja ozbiljan ugrožavajući faktor za očuvanje vodotokova u Srbiji. U 2021. godini usvojen je novi Plan vađenja rečnih nanosa.⁷⁸ Planom nisu menjane dozvoljene količine vađenja šljunka i on je praktično potpuno isti kao i Plan za period 2019–2021. godina. Zakonom nije propisana izrada izveštaja vađenja rečnih nanosa tako da je nejasno na osnovu kojih parametara se donose, odnosno ažuriraju planovi vađenja rečnih nanosa. Ako se uzme i obzir veoma slaba kontrola vađenja rečnih nanosa, s razlogom treba postaviti pitanje učinkovitosti ovih planova.

Primer loše prakse u planiranju i kontroli vađenja rečnih nanosa je slučaj vađenja šljunka na Zapadnoj Moravi kod Parmenca, u blizini Čačka. Na ovoj lokaciji su u maju 2021. godine započeta iskopavanja šljunka, kako se kasnije ispostavilo bez ikakve dozvole i dokumentacije. Iskopavanje je na nelegalan način, bez ikakve procedure, vršeno za potrebe izgradnje deonice auto-puta Čačak–Požega, koju izvodi *China Communications Construction Company*. Tek nakon reakcije nevladinih organizacija inspekcija je izašla na teren i privremeno zabranila eksploataciju.⁷⁹ Eksploatacija je kasnije nastavljena, uz pribavljanje potrebne dokumentacije, ali nije poznato da li su izvođači radova snosili posledice za nelegalno postupanje.

Kontrola korišćenja i zaštite voda i dalje ostaje slaba tačka, s obzirom na veoma male kapacitete vodne inspekcije. Trenutno je u kontroli korišćenja

77 Zakon o korišćenju obnovljivih izvora energije, „Službeni glasnik RS”, br. 40/2021.

78 Pravilnik o utvrđivanju Plana vađenja rečnih nanosa, sa Planom vađenja rečnih nanosa, „Službeni glasnik RS”, br. 107/2021.

79 https://www.021.rs/stor_y/Info/Srbija/274475/Inspekcija-zabranila-kineskoj-kompaniji-eksploataciju-sljunka-za-gradnju-autoputa.html

vodnih resursa na teritoriji Srbije zaposleno 13 inspektora, što je veoma mali broj uzimajući u obzir broj vodnih tela, broj vodnih akata i generalno broja zahvata koji imaju uticaj na vode. Interesantan je podatak da je u Odeljenju vodne inspekcije sistematizovano 49 radnih mesta, od čega je popunjeno samo 13. Takođe, i inače mali broj inspektora ima tendenciju opadanja. U 2008. godini je broj vodnih inspektora bio 34. Tokom 2021. godine vodna inspekcija je izvršila ukupno 1.932 inspekcijska nadzora i pritom su podnesene prijave za 65 prekršaja, tri privredna prestupa i tri krivične prijave.⁸⁰ Broj inspekcijskih nadzora je značajno opao u odnosu na 2017. godinu, kada je iznosio preko 3.100, ali se broj prijava nije značajnije promenio.

Slučaj Generalnog urbanističkog plana grada Novog Sada⁸¹, kojim se planira izmeštanje nasipa je ostao aktuelan i u 2021. godini. Sporni predlog, koji se kosi s dobrom praksom upravljanja vodama, načelom integralnog upravljanja i brojnim međunarodnim ugovorima koje je Srbija potpisala, ostao je sastavni deo Plana.

Vlada Srbije još uvek nije zvanično osnovala Nacionalnu konferenciju za vode u skladu sa članom 142. Zakona o vodama. Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede je predložilo sastav ovog tela, ali taj predlog i dalje nije formalno usvojen. Ako se uzme u obzir da bi Konferencija trebalo da ima važnu ulogu u rešavanju nagomilanih problema u oblasti voda i da obezbedi veću transparentnost u donošenju javnih politika u vezi sa upravljanjem vodama, veoma je sporno odugovlačenje njenog formiranja.

Krajem 2021. godine Ministarstvo privrede Republike Srbije je objavilo Javni poziv za privatizaciju Instituta za vodoprivredu „Jaroslav Černi“. Radi se od jednog od ključnih institucija za upravljanje vodama na teritoriji Srbije, s velikim iskustvom i ekspertizom u ovoj oblasti, a koja je prepoznata i na međunarodnim nivou. U stručnoj javnosti ova odluka, kojom se u privatne ruke prepušta jedan tako važan institut, dočekana je s negodovanjem i sa

80 Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede, Republička direkcija za vode, Odeljenje vodne inspekcije (2022): Izveštaj o radu odeljenja vodne inspekcije za period 1. januar – 31. decembar 2021. godine, dostupno na: <https://www.rdvode.gov.rs/doc/IZVESTAJ-O-RADU-ODELJENJA-VODNE-INSPEKCIJE-ZA-2021-GODINU.pdf>

81 <http://www.novisad.rs/lat/prezentovan-nacrt-generalnog-urbanistickog-plana-novog-sada-do-2030-godine>

opravdanim sumnjama da će se tako Institut koristiti za potrebe individualnih interesa. U decembru je doneta odluka da se Institut proda kompaniji *Millenium team*, koja je dosad bila uključena u nekoliko spornih projekata. Regulatorni institut za obnovljivu energiju i životnu sredinu (RERI) je ukazivao na nedostatak opravdanosti ovakve privatizacije i manjkavosti u sprovođenju postupka privatizacije.⁸²

82 <https://www.reri.org.rs/sporna-privatizacija-instituta-jaroslav-cerni/>

Finansiranje

Prema Uredbi o utvrđivanju Programa upravljanja vodama u 2021. godini za upravljanje vodama je izdvojeno 4,67 milijardi dinara za: uređenje i korišćenje voda; zaštitu voda od zagađenja; uređenje vodotokova i zaštitu od štetnog dejstva voda i za planiranje i međunarodnu saradnju u oblasti voda. To je značajno povećanje u odnosu na 2020. godinu, kada je za iste namene izdvojeno 3,68 milijardi dinara. Raspodela sredstava po planiranim poslovima je značajno promenjena u odnosu na prethodnu godinu. Najznačajnije uvećanje budžeta je ostvareno za poslove uređenja i korišćenja voda, za koje je opredeljeno 1,3 milijarde dinara, odnosno oko 700 miliona dinara više nego prethodne godine. Za poslove uređenja vodotokova je opredeljeno 3,2 milijarde dinara, odnosno oko 300 miliona više nego prethodne godine. Poslovi zaštite voda su ostali na istom nivou kao i prethodne godine, na skromnih 13,4 miliona dinara.

Ovo nisu sva sredstva koja su usmerena na upravljanje vodama i zaštitu voda. Vlada Republike Srbije u 2021. godini je izdvojila⁸³:

- 32,3 milijarde dinara za projekat prečišćavanja i kanalisanja otpadnih voda u Beogradu (zajam od kineskih banaka);
- 7,1 milijardu dinara za izgradnju i projektovanje kolektora i postrojenja za prečišćavanje vode u Batajnici (zajam od kineskih banaka);
- 10,1 milijardu dinara za projekte snabdevanja vodom i prečišćavanja otpadnih voda u jedinicama lokalnih samouprava (zajam od Export-Import banke);
- 11,9 milijardi dinara za Program vodosnabdevanja i prečišćavanja otpadnih voda u opštinama srednje veličine (zajam KfW banke);

83 Zakon o budžetu Republike Srbije za 2021. godini, „Službeni glasnik RS”, br. 149/2020, 40/2021, 100/2021.

- 60 miliona dinara za izgradnju postrojenja za prečišćavanje vode za piće u Kikindi.

Ukupna budžetska izdvajanja za upravljanje vodama je teško pratiti pošto se ona ostvaruju kroz više budžetskih linija (kapitalna ulaganja, sufinansiranje međunarodnih projekata i dr.) kao i kroz budžete lokalnih samouprava. Vidljivo je da je došlo do značajnog povećanja ulaganja u infrastrukturu za prečišćavanja otpadnih voda, koje se uglavnom realizuje kroz zajmove stranih banaka.

Preporuke

Strateški i zakonodavni okvir

- 1.** Integracija direktiva o prirodi (Direktiva o pticama i Direktiva o staništima) u oblast upravljanja vodama. Potrebna je bolja koordinacija između sektora za upravljanje vodama i sektora za zaštitu životne sredine u vezi s primenom EU direktiva.
- 2.** Razvoj konkretnog plana i mera za unapređenje monitoringa kvaliteta voda u skladu sa zahtevima Okvirne direktive o vodama.
- 3.** Razviti posebne strategije za unapređenje investicija u objekte za prečišćavanje otpadnih voda. Inicirati razvoj modela i strategija za prenos znanja u oblasti prečišćavanja otpadnih voda kako bi se smanjili troškovi i mobilisali domaći kapaciteti.
- 4.** Donošenje strateških i planskih dokumenata u skladu sa obavezama koje proističu iz Okvirne direktive o vodama (Plan upravljanja vodama, Plan zaštite voda od zagađivanja, Plan upravljanja rizicima od poplava).

Sprovođenje propisa

- 5.** Razvoj kapaciteta i unapređenje organizacije javnih institucija nadležnih za upravljanje vodama, naročito na lokalnom nivou – složenost pitanja upravljanja vodama zahteva jače kadrove i veće tehničke kapacitete. Potrebno je da nadležne institucije što pre sprovedu analizu postojećih kapaciteta i izrade plan za njihovo unapređenje. Da bi se to postiglo, stručne institucije i OCD treba da zagovaraju veću političku i finansijsku podršku za sektor upravljanja vodama.

- 6.** Razvoj strukturirane saradnje s drugim relevantnim sektorima: zaštita životne sredine, energetika, poljoprivreda i prostorno planiranje. To podrazumeva uspostavljanje stalne komunikacije i razmene informacija između sektora.
- 7.** Neophodno je dalje unapređenje učešća javnosti u razvoju javnih politika u sektoru za upravljanje vodama. Javne konsultacije treba da pruže više mogućnosti od samog zakonskog minimum. Uključivanje zainteresovanih strana treba početi u ranim fazama razvoja javnih politika.
- 8.** Integracija „prirodnih“ rešenja u praksu upravljanja vodama i ozbiljnije razmatranje ekosistemskih usluga. Potrebno je razvijati specifične kapacitete za ove potrebe u nadležnim institucijama.
- 9.** Unaprediti kontrolu i ublažavanje ključnih opasnosti: loše planirane malih hidroelektrana koje se intenzivno grade, ekstrakcija šljunka, zagađivanje, nekontrolisano korišćenje podzemnih voda, nelegalna gradnja na obalama reka – rečna staništa, močvare, kao i vodni resursi uopšte, veoma su ugroženi u Srbiji. Potrebno je neodložno delovanje na nacionalnom nivou.
- 10.** Razvoj jedinstvene baze podataka o planiranju i izgradnji PPOV, koja bi bila dostupna i zainteresovanoj javnosti i kako bi se omogućilo efikasnije sistemsko planiranje i praćenje realizacije projekata na celoj teritoriji Srbije.
- 11.** Unaprediti kapacitete i povećati broj vodnih inspektora.
- 12.** Uspostaviti monitoring kvaliteta voda u skladu sa zahtevima Okvirne direktive o vodama.
- 13.** Utvrditi granice vodnog zemljišta u katastru.

Finansiranje

- 14.** Postepeno povećanje cena vode i naknada za usluge odvođenja i prerade otpadnih voda, kako bi se omogućila izgradnja neophodnih infrastrukturnih objekata i njihovo normalno funkcionisanje.
- 15.** Trajno povećanje budžetskih sredstava kojima se finansiraju aktivnosti na upravljanju vodama i zaštiti voda.

KVALITET VODA

ZAJMOVI/KREDITI KOJE SRBIJA UZIMA ZA IZGRADNJU PREČISTAČA ZA VODE

32,3

milijarde dinara za projekat
prečišćavanja i kanalisanja
otpadnih voda u Beogradu
(ZAJAM OD KINESKIH BANAKA)

7,1

milijarda dinara za izgradnju i
projektovanje kolektora
i postrojenja za prečišćavanje
vode u Batajnici
(ZAJAM OD KINESKIH BANAKA)

10,1

milijarda dinara za projekte
snabdevanja vodom i prečišćavanja
otpadnih voda u jedinicama
lokalnih samouprava
(ZAJAM OD EXPORT-IMPORT BANKE)

11,9

milijardi dinara za Program
vodosnabdevanja i
prečišćavanja otpadnih voda
u opštinama srednje veličine
(ZAJAM KFW BANKE)

Rezultat?

